

PORADNIK POSTĘPOWANIA W STREFACH KONFLIKTU DLA TŁUMACZY CYWILNYCH I OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z ICH USŁUG

www.aiic.net

www.fit-ift.org

www.red-t.org

Tłumacze zatrudniani w strefach konfliktu często nie są profesjonalistami, ale odgrywają kluczową rolę w komunikacji. Ponieważ pracują w miejscach o wysokim stopniu ryzyka, są szczególnie zagrożeni i wymagają specjalnej ochrony zarówno podczas konfliktu, jak i po jego zakończeniu. Osoby korzystające z usług tłumaczy muszą zdawać sobie sprawę z obowiązków, jakie mają względem tłumaczy, oraz z konieczności zapewniania im stałej ochrony. Sami tłumacze muszą znać swoje prawa oraz przestrzegać standardów i zasad etycznych zawodu tłumacza, ponieważ zwiększa to ich bezpieczeństwo oraz umacnia ich status.

Niniejszy dokument stanowi przewodnik po podstawowych prawach, obowiązkach i praktykach, które Międzynarodowe Stowarzyszenie Tłumaczy Konferencyjnych (AIIC), Międzynarodowa Federacja Tłumaczy (FIT) oraz Red T zalecają tłumaczom i osobom korzystającym z ich usług. Jest on przeznaczony dla tłumaczy pracujących w terenie dla sił zbrojnych, dziennikarzy, organizacji pozarządowych i innych podmiotów w strefach konfliktu.

DLA TŁUMACZY

PRAWA

Ochrona

Masz prawo do ochrony w trakcie zadania i po jego zakończeniu. W razie potrzeby powinna ona obejmować także Twoją rodzinę. Powinno Ci zostać zapewnione ubranie i wyposażenie ochronne, ale nie broń. Jako osoba cywilna nie masz obowiązku nosić munduru, chyba że wyrazisz na to zgodę. Musi Ci zostać zapewniona pomoc medyczna i psychologiczna. Przed przystąpieniem do zadania powinno Ci zostać zapewnione szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i nagłych sytuacji.

Wsparcie

Masz prawo do korzystania ze wsparcia w trakcie wykonywania swoich zadań, np. odpowiednich udogodnień w terenie lub w bazie.

Ograniczenia

Muszą zostać jasno określone ograniczenia Twojej roli. Masz prawo odmówić wykonania zadania, które naruszałoby Twoje standardy zawodowe lub osobiste i zasady etyczne albo narażałoby Cię nadmiernie na niebezpieczeństwo.

Odprawa

Tłumacz powinien zostać poinformowany o ogólnym i szczególnym kontekście zadania.

Warunki

Masz prawo do wynagrodzenia oraz innych świadczeń odzwierciedlających niebezpieczne warunki pracy. Godziny pracy powinny być rozsądne, z zapewnieniem okresowych przerw.

OBOWIĄZKI

Bezstronność

Niezależnie od tego, kto Cię zatrudnia, obsługuj wszystkie strony tak samo, nie wyrażając swoich opinii ani sympatii. Nie możesz być rzecznikiem żadnej sprawy i musisz zgłosić wszelkie konflikty interesów.

Poufność

Zachowaj poufność wszelkich informacji uzyskanych od którejkolwiek ze stron w trakcie wykonywania swoich obowiązków. Nie wyjawiaj ich innym osobom ani nie wykorzystuj dla własnych korzyści.

Dokładność

Oddawaj jak najwierniej przekaz wszystkich stron.

W tym celu:

- Opanuj podstawowe umiejętności tłumaczenia ustnego, tzn. słuchaj uważnie tego, co się mówi, oddaj to zrozumiale w drugim języku i zwracaj uwagę na niuanse kulturowe oraz aspekty niewerbalne.
- Przygotuj się do zadania, poznając specjalne słownictwo, akronimy, żargon itp., a także zapoznaj się z akcentami, gestami, zwyczajami itp.
- Rób notatki, jeżeli wspomagają Twoją pamięć.
- Nie cenzuruj i nie modyfikuj informacji przekazywanych przez osoby mówiące.
- W razie potrzeby poproś o wyjaśnienie lub mówienie wolniej albo zasygnalizuj osobie mówiącej, że nie mówi zrozumiale.

DLA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z USŁUG TŁUMACZY

PRAWA

Masz prawo do dokładnego tłumaczenia swojego przekazu. Dopełniając wymienionych poniżej obowiązków, pomożesz tłumaczowi w osiągnięciu tego celu.

OBOWIĄZKI

Poszanowanie

Tłumacze stanowią ogniwo łączące Ciebie z ludnością kraju, w którym działasz. Szanuj tłumaczy, a oni będą szanować Ciebie. Można ustanowić hierarchię zależności, ale nie wolno jej nadużywać.

Ochrona

Pracując dla Ciebie, tłumacz może się narażać na niebezpieczeństwo. Niezależnie od tego, czy ponosisz w tej kwestii odpowiedzialność umowną, chroń tłumacza i — w razie potrzeby — jego rodzinę podczas zadania i po jego zakończeniu.

- Nie dawaj mu broni.
- Zapewnij mu ochronne ubranie i wyposażenie, ale nie wymagaj noszenia munduru, chyba że tłumacz się na to zgodzi.
- Nie ujawniaj imion i nazwisk, adresów ani zdjęć tłumaczy bez ich zgody.

Wsparcie

Zapewnij tłumaczowi wsparcie w postaci odpowiednich udogodnień w terenie i w bazie. Zwróć uwagę na jego potrzeby i obawy.

Definicja roli

Jasno określ rolę tłumacza. Wyjaśnij wymagania operacyjne oraz hierarchię odpowiedzialności. Z zasady nie przydzielaj zadań niezwiązanych z tłumaczeniem i pamiętaj, że tłumacze mają prawo odmówić wykonania zadania, jeżeli narusza ono ich standardy zawodowe lub osobiste, zasady etyczne albo bezpieczeństwo.

Planowanie

Tłumaczenie ustne wymaga koncentracji, którą trudno jest utrzymać w sytuacji konfliktu. Uzgodnij z tłumaczem godziny pracy, przerwy itp. Kiedy korzystasz z usług tłumacza, uwzględnij dodatkowy czas i inne wymagania logistyczne.

Odprawa

Przed każdym zadaniem objaśnij ogólnie i konkretnie jego kontekst oraz cel. Wyjaśnij specjalne słownictwo, akronimy, żargon itp.

Ocena

Jeżeli masz ocenić tłumacza, zrób to sprawiedliwie, stosując odpowiedni system oceniania. Monitoruj dokładność tłumaczenia, ale miej świadomość tego, że tłumaczenie ustne nie jest dosłowne, a Twój przekaz musi być jasny. Uwagi krytyczne należy przekazywać na osobności. Jeżeli tłumacz na to zasłużył, powinien otrzymać nagrodę, rekomendacje itp.

JAK PRACOWAĆ Z TŁUMACZAMI

Ustawienie

Ustaw siebie, tłumacza i rozmówcę w formacji trójkątnej. Dopilnuj, aby wszyscy widzieli i słyszeli się nawzajem. Przedstaw siebie i tłumacza, wyjaśniając jego rolę. Mów do rozmówcy i patrz na niego, a nie na tłumacza.

Mówienie

Tłumacz czeka, aż zaczniesz mówić, i tłumaczy, kiedy zrobisz pauzę. Ilość informacji, którą może przyjąć i dokładnie oddać tłumacz, zależy od jego poziomu umiejętności.

- Używaj stosunkowo prostych słów i krótkich, logicznych zdań.
- Mów wyraźnie i niezbyt szybko.
- Staraj się unikać slangu, akronimów, żargonu oraz aluzji, które mogą być niezrozumiałe w innej kulturze.
- Pamiętaj, że choć humor łagodzi napięcie, jest trudny w tłumaczeniu.
- Zwracaj uwagę na swój akcent, dialekt i sposób mówienia oraz ich możliwy wpływ na pracę tłumacza.
- Zwracaj uwagę na to, co i jak mówisz

Sprawdzanie

Ponosisz odpowiedzialność za zrozumienie przekazu przez wszystkie strony. Jeżeli nie rozumiesz, co powiedziała jedna strona, poproś ją o powtórzenie i ewentualnie wyjaśnienie. Jeżeli sądzisz, że druga strona nie zrozumiała Twoich słów, sprawdź, czy tłumacz dobrze Cię zrozumiał. Staraj się jednak unikać indywidualnych rozmów z tłumaczem, chyba że druga strona wie ogólnie, o czym mówicie.

Kontrola

Nie przenoś odpowiedzialności na tłumacza. Nie powinien on wygłaszać oświadczeń ani zadawać pytań w Twoim imieniu. Powinien tylko tłumaczyć Twoje słowa. Zachowaj kontrolę nad rozmową, ale w razie potrzeby korzystaj z porady tłumacza, jeżeli jest to stosowne.